

Ergernis over bemoeizucht Tweede Kamer bij missies

Vraag een militair of diplomaat wat hij van het Nederlandse parlement vindt, en hij of zij loopt over van waardering en respect voor alle Kamerleden. Herhaal dezelfde vraag off the record en je krijgt een verhaal over onmogelijke opdrachten, naïeve restricties en wereldvreemde debatten. Dat is niet om te lachen, stellen zij, want tijdens buitenlandse missies staan mensenlevens op het spel.

Infanterie-officieren analyseerden onlangs hun acties in de Afghaanse provincie Uruzgan en stelden: we zijn te kort gehouden. We hadden vaker moeten doorpakken en de tegenstander moeten vernietigen.

De officieren ergeren zich bovendien aan de bemoeizucht van Den Haag; voor iedere afwijkende operatie moesten zij goedkeuring vragen. Uit angst voor ophef en kritiek lieten zij kansen liggen. De militairen pleiten voor meer krijgsethos in Nederland.

De Nederlandse diplomaat Emiel de Bont concludeert in zijn boek *On der Taliban en krijgsheren* dat ook diplomaten in Uruzgan te weinig manoeuvreerruimte kregen. Onder druk van de Tweede Kamer moesten zij het contact mijden met de belangrijkste machthebbers van die provincie, en konden daardoor hun werk niet effectief uitvoeren. 'De realiteit in landen als Afghanistan', concludeert De Bont op basis van gesprekken met tientallen collega's, 'is een stuk weerbarstiger en rauwer dan wordt toegelaten in het politieke debat in Nederland'.

Deze maand rijden de eerste Ne-

derlandse infanteristen en mareschaussee's in de Afghaanse provincie Kunduz de poort uit om plaatselijke politieposten te controleren. Niet eerder leek de kloof tussen de Haagse wereld en de realiteit in het operatiegebied zo groot. Afghaanse agenten krijgen van de Nederlanders niet de standaardtraining, maar ook aanvullende lessen ethiek. De politiemannen moeten vervolgens getraceerd worden voor terugkomdagen en mogen niet meedoen aan de schoonveegacties die regelmatig door ISAF en Afghaanse veiligheidstroepen worden uitgevoerd.

Uit angst voor ophef lieten militairen kansen liggen

Hoe kan dat?

Het antwoord is tweeledig. In de eerste plaats bemoeien Haagse parlementariërs en ambtenaren zich in toenemende mate met details. Deze voorliefde voor micromanagement speelt in meer landen. Zo klagen de Australiërs in Uruzgan ook over de bemoeienis vanuit Canberra. Nederlandse diplomaten vinden dat het parlement en hun ministerie meer vertrouwen moeten durven stellen in het beoordelingsvermogen van hun man of vrouw in het veld.

In de tweede plaats voerde Nederland na de massamoord in Srebrenica een nieuwe politieke procedure

in om soldaten op pad te sturen. Formeel kan de regering soldaten uitzenden zonder instemming vooraf van het parlement.

Maar in de praktijk hecht elk kabinet aan een brede Kamermeerderheid. Daarom stuurt het kabinet voor iedere missie een zogeheten artikel 100-brief naar de Kamer, waarin staat aan welke voorwaarden de uitzending moet voldoen. Daarna volgt een debat waarin parlementariërs tal van wijzigingen voorstellen.

In Nederland bestaat voor militaire missies doorgaans een smal draagvlak. Daarom zoeken politici naar woorden die het militaire karakter van zo'n buitenlandse operatie zo min mogelijk benadrukken. De missie in Uruzgan, een van de gevaarlijkste plekken ter wereld, werd om die reden een opbouwmissie genoemd. Tot ergernis van militairen en diplomaten. De missie in Kunduz wordt verkocht als een 'civiele missie', al wordt deze uitgevoerd door een groep die voor 90 procent uit militairen bestaat.

Een goedbedoelde afspraak om de Kamer vooraf te informeren, is uitgegroeid tot een vergaande vorm van meeregeren door het parlement. Deze ontwikkeling is sterker geworden nu Nederland een minderheidskabinet heeft. Helaas – zo blijkt uit de ervaringen in het veld – leidt het streven naar draagvlak uiteindelijk tot slechtere operatieplannen en tot een minder effectieve inzet van mensen en middelen.

Noël van Bommel
Theo Koelé